

UVOD V DELAVNICO CLLD IN SOCIALNE VSEBINE NA PODEŽELJU

Lokalni razvoj na podeželskih območjih (pristop LEADER/CLLD)

Ukrep LEADER/CLLD je orodje pri spodbujanju skupnega lokalnega razvoja po pristopu »od spodaj navzgor«. Pristop »od spodaj navzgor« omogoča lokalnemu prebivalstvu, da z oblikovanjem lokalnih partnerstev tako imenovanih lokalnih akcijskih skupin (LAS) aktivno odloča o prednostnih nalogah in razvojnih ciljih lokalnega območja, vključno z viri financiranja za doseganje ciljev lokalnega območja.

Jasno je, da se bo program LEADER/CLLD izvajal tudi v novem programskem obdobju, saj je v svoji osnovi zelo širok in odprt za različne vsebine. Lokalne pobude se oblikujejo in definirajo v Lokalni strategiji razvoja in ne smejo biti omejene samo na doseganje enega cilja Skupne kmetijske politike po letu 2020 – to je C2 *Krepitev lokalnih pobud in medpanožnega sodelovanja ter krepitev navezave turizma na kakovostno hrano iz lokalnega okolja*. Programu LEADER/CLLD je potrebno v strateških dokumentih zagotoviti možnost da s svojimi lokalnimi pobudami vpliva na doseganje še najmanj naslednjih ciljev:

- A6. Spodbujanje pridelave in porabe hrane z višjo dodano vrednostjo,
- A7. Krepitev tržne naravnosti in podjetništva,
- B4. Ohranjanje kulturne krajine
- C1. Spodbujanje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah
- C3. Razvoj bio gospodarstva
- C4. Socialna vključenost, ženske na podeželju in skrb za ranljive skupine

DRSP kot predstavnik slovenskih LAS-ov je v pripravi osnutka Strateškega okvira razvoja slovenskega kmetijstva, predelave hrane in podeželja celo predlagala, da se program LEADER/CLLD uvrsti v 5. Horizontalni cilj : krepitev oblikovanja in prenosa znanja, kjer se doda nov specifični cilj: D.4. Krepitev lokalnega razvoja

Zakaj je to pomembno?

Dejstvo je, da program Leader/CLLD posega na vsa področja podeželja in se neposredno dotika izzivov, ki jih pokrivajo vsi štirje EU skladi. S stališča LAS je torej pomembno, da se v financiranje programa vključijo vsi skladi, saj bo edino na ta način zagotovljena celotna pokritost podeželja in možnost neposrednega odločanja lokalnega prebivalstva o prednostnih nalogah in razvojnih ciljih lokalnega območja.

DRSP je v začetku leta 2019 naredila **Oceno izvajanja programa LEADER/CLLD in delovanja DRSP v programskem obdobju 2014-2020** z namenom pridobitve podatkov za pripravo na novo programsko obdobje. Eno izmed vprašanj je bilo povezano tudi z izvajanjem socialnih vsebin, ki so neposredno financirane iz Socialnega sklada, preko programa CLLD pa se financirajo tudi iz teh sredstev. Analiza je potrdila, da je vključitev Socialnega sklada v CLLD nujna in potrebna. Poglejmo podatke:

Do sedaj je bilo v programskem obdobju 2014-2020 odobrenih skupaj 81 operacij s socialnimi vsebinami (skupaj vseh odobrenih operacij (na podlagi 23 vključenih LAS) je bilo 323), kar znaša približno 25 % vseh odobrenih operacij. V povprečju so na ravni LAS odobrili 3 operacije s socialno vsebino. O pomembnosti in aktualnosti socialnih vsebin tudi v operacijah programa LEADER/CLLD pa priča dejstvo, da je kar 62 % vključenih LAS odgovorilo, da več kot 50 % odobrenih operacij dosega pri ocenjevanju prijave maksimalno število točk pri socialnem kriteriju – vključevanje ranljivih skupin.

**DRUŠTVO ZA RAZVOJ
SLOVENSKEGA PODEŽELJA**

Slavina 31, 6258 Prestranek

Tel.: 05 7112 335, GSM: 031 339 789; www.drustvo-podezelje.si; info@drustvo-podezelje.si

Za dobro izvajanje programa Leader/CLLD pa je potrebno še nekaj: poenostavitve delovanja programa. DRSP v razpravah o novem programskem obdobju trdo zagovarja stališče, da je potrebno doseči naslednje cilje:

- Združiti upravljanje CLLD v enem organu upravljanja
- Vzpostaviti skupni plačilni organ
- Poenotiti pravila za vse sklade, vključene v CLLD
- Poenostaviti izvajanje programa CLLD
 - Nadzor doseganja rezultatov naj nadomesti dosedanji nadzor postopkov (Omnibus)
 - Povišanje pavšalov iz 2.000 € na 5.000 €
 - Poenostavljena shema za male projekte do 5.000 €
 - Izločitev CLLD iz pravil strukturnih skladov (vrnitev k izvornemu programu LEADER)

Lokalne ekonomije – krepitev sodelovanja na podeželju

Program LEADER/CLLD pomembno prispeva h krepitevi sodelovanja med partnerji na podeželju. Struktura programa LEADER/CLLD predpostavlja enakomerno vključenost predstavnikov javnega, gospodarskega in nevladnega sektorja v upravljanje programa. Sprejemanje odločitev zahteva usklajevanje med različnimi interesi predstavnikov treh sektorjev, ki morajo poiskati konsenz o prioritetnih vsebinah, katere bodo v lokalnih okoljih tudi finančno podprli z evropskimi in z lastnimi sredstvi. Sodelovanje je torej večplastno. Sprva gre za dogovor o prioritetah, kar se odraža v vsebinah Lokalnih razvojnih strategij, nadalje gre za soupravljanje procesa vodenja lokalnih partnerstev in v tretje, gre za sodelovanje v samih projektih, s katerimi posamezne iniciative uresničujejo lokalne strategije. Vse tri dimenzije sodelovanja na podeželju so enako pomembne, čeprav večina postavlja v ospredje zgolj izvajanje projektov.

V skupni strukturi projektov v okviru programa LEADER/CLLD po vsebini prevladujejo turistični projekti. Turizem je zaželen tematika projektov zaradi številnih razlogov, med katerimi gre izpostaviti naslednje:

- Vse več ljudi se odloča za preusmeritev preživljanja prostega časa in počitnic v slogu »sonce in pesek«, v smeri aktivnega oddiha v povezavi z naravnimi ali kulturnimi znamenitostmi. Klasični tip turizma temelji pretežno na hotelski ponudbi, sodobnejši trendi pa vse pogosteje izkoriščajo priložnosti namestitvev v manjših enotah, turističnih kmetijah, avtokampih, glampingih ipd. Večina slednjih, z izjemo strme rasti AR B&B je lociranih na podeželju.
- S turizmom se v enaki meri, vendar vsak iz svoje perspektive, ukvarjajo številni akterji. Ti prihajajo iz javnega, gospodarskega in iz nevladnega sektorja. Množičnost pobudnikov projektov je eden od razlogov za prevladujoče turistične vsebine projektov.
- Turizem je dejavnost z enim najvišjih multiplikacijskih faktorjev, ki se giblje okrog 3. En euro vložen v turistično dejavnost generira 2-3 eure v spremljajočih, komplementarnih dejavnostih, zlasti v krogu sorodnih storitev, trgovine, športa, kulture in prometa.
- Podeželje nudi veliko priložnosti za razvoj turizma. Malodane vsak kraj ima posebnost, zanimivo za obiskovalce. Ob tej posebnosti, če je primerno izpostavljena, opremljena in promovirana, se razvijajo manjši zasebni ponudniki z raznoliko ponudbo od nastanitev, prehrane, športa ali kulture.

Vsi učinkoviti primeri turističnih projektov temeljijo na sodelovanju. Podoben način delovanja beležimo tudi v socialno naravnanih projektih, financiranih iz programa LEADER/CLLD, le da je tovrstnih projektov v skupni strukturi občutno manj. Precejšen del aktivnosti lokalnih partnerstev je povezan z izzivi staranja prebivalstva, zlasti v podeželskih območjih, zato je smiselno v prihodnje tem

**DRUŠTVO ZA RAZVOJ
SLOVENSKEGA PODEŽELJA**

Slavina 31, 6258 Prestranek

Tel.: 05 7112 335, GSM: 031 339 789; www.drustvo-podezelje.si; info@drustvo-podezelje.si

izzivom posvečati večjo pozornost. Vključitev Evropskega socialnega sklada v izvajanje programa CLLD je zato nujna.

V okviru projekta ROAD – Rural opinions, Advocacy and Development, podprtega iz programa Europe for Citizens je romunski partner CIVITAS izvedel na področju raziskovanja partnerstev v lokalnih ekonomijah na podeželju anketo. Usmerjena je bila v raziskovanje ekonomskih pogojev za lokalno sodelovanje, v raziskovanje socialnih in organizacijskih pogojev za lokalno sodelovanje in v poglobitve individualne izzive in motive za sodelovanje. Rezultati kažejo naslednje ugotovitve.

- Najpogosteje izvajajo projekte sodelovanja v lokalnih okoljih Lokalne akcijske skupine.
- Najpogostejši motivi za sodelovanje na področju ekonomsko orientiranih projektov je lahka dostopnost do finančnih virov.
- Lokalna infrastruktura je pogosto motiv za sodelovanje z namenom izboljšanja dostopnosti do javnih storitev.
- Pomemben motiv za sodelovanje na podeželju je potreba po znanju.
- Ključen ekonomski prispevek k sodelovanju je dostop do nepovratnih sredstev.
- V sestavljanju partnerstev se kaže velik problem pomanjkanje usposobljenih kadrov.
- Ključne ovire pri sodelovanju na podeželju so: pomanjkanje finančnih virov, šibko strateško planiranje, pomanjkanje komuniciranja in pomanjkanje kooperativne miselnosti.

Aleš Zidar, Goran Šoster